

گزارش

پایانی بر یکی از مرگبارترین مبارزات مسلحانه جهان

چرخش تاریخی پ‌ک

شرق: مطابق انتظارها، گروه شبه نظامی کرد پ‌ک ک سرانجام اعلام کرده است منحل خواهد شد و رسماً به مبارزه مسلحانه خود علیه دولت ترکیه پایان خواهد داد؛ حرکتی قابل توجه در مسیر پایان دادن به یکی از طولانی‌ترین و مرگ‌بارترین شورش‌گری‌های جهان. دولت ترکیه ضمن استقبالی محتاطانه از این اعلامیه، آن را گامی مهم به سوی «ترکیه‌ای عاری از ترور» پس از چهار دهه خشونتى خواند که بیش از ۴۰ هزار کشته، عمدتاً غیرنظامیان کرد، بر جای گذاشته است. عمر چلبک، سخنگوی حزب عدالت و توسعه به رهبری رجب طیب اردوغان، گفت فرایند انحلال «به دقت در میدان توسط نهادهای دولتی نظارت خواهد شد» و پایان درگیری «پیروزی برای همه شهروندان ما» خواهد بود. این اعلامیه از سوی پ‌کک صبح روز دوشنبه از طریق یک رسانه نزدیک به این گروه و پس از برگزاری کنگره حزب در هفته گذشته منتشر شد.

جرقه این تحول بزرگ، چندی پیش از جزیره‌ای در نزدیکی استانبول زده شد. عبدالله اوچالان، رهبر در بند پ‌کک که از سال ۱۹۹۹ در زندان امرالی در نزدیکی استانبول به سر می‌برد اما نفوذش بر جنبش کردی همچنان پابرجاست، در پیامی تاریخی از یارانش خواست تا کنگره‌ای برگزار کرده و رسماً به انحلال گروه رأی دهند. اما مشخص نبود که این پیام چگونه توسط فرماندهانی که در کوهستان‌های شمال عراق و شمال شرق سوریه پنهان شده‌اند، دریافت خواهد شد. پ‌کک در ماه مارس آتش‌بس اعلام کرده بود و در پاسخ به این فراخوان، کنگره حزب کارگران کردستان (پ‌کک) که از سوی ترکیه، بریتانیا، ایالات متحده و اتحادیه اروپا به عنوان یک سازمان تروریستی شناخته می‌شود، چند روز بعد در کوهستان‌های شمال عراق، جایی که سال‌ها پایگاه اصلی‌شان بود، تشکیل جلسه داد. در بیانیه پایانی این کنگره، پ‌کک اعلام کرد «ماموریت تاریخی» خود را به انجام رسانده و مبارزش، مسئله کرد را تا «نقطه حل‌وفصل از طریق سیاست دموکراتیک» پیش برده است. بنابراین، فعالیت‌ها تحت نام «پ‌کک» رسماً پایان یافت. جزئی که او در سال ۱۹۷۸ تأسیس کرد، یک سازمان تروریستی مارکسیست-لنینیست بود که در ابتدا به ایجاد یک کردستان مستقل، به نمایندگی از حدود ۱۵ میلیون کرد در ترکیه، اختصاص داشت. این گروه در پاسخ به آنچه دهه‌ها سرکوب سیستماتیک هویت و فرهنگ کردی توسط دولت آنکارا توصیف می‌کرد، ظهور کرد. کارزار مسلحانه آن در سال ۱۹۸۲ آغاز شد و در ابتدا پاسگاه‌های نظامی، پلیس و زیرساخت‌های دولتی را هدف قرار می‌داد، اما در دهه‌های بعد شامل تعدادی حملات مرگ‌بار به غیرنظامیان نیز شد. دولت ترکیه با نیروی عظیمی پاسخ داده، ده‌ها هزار سرباز را مستقر کرده و عملیات ضدشورش گسترده‌ای را آغاز کرده است.

فرازونشیب‌های صلح و خشونت

دهه ۱۹۹۰ خشونت‌آمیزترین دوره بود، اما پس از دستگیری اوچالان در سال ۱۹۹۹، پ‌کک اهداف خود را از استقلال به خودمختاری بیشتر و حقوق فرهنگی در داخل ترکیه تغییر داد. دوره خشونت‌آمیز دیگری پس از فروپاشی روند صلح در سال ۲۰۱۵ که تا حدی ناشی از جنگ داخلی سوریه بود، دنبال شد. به گفته گروه بین‌المللی بحران، از آن زمان تاکنون دست‌کم هفت هزار نفر در درگیری‌ها یا حملات تروریستی در ترکیه و شمال عراق کشته شده‌اند. در سال ۲۰۱۶، شاخه‌ای از پ‌کک یک خودروی بمب‌گذاری شده را به یک مرکز حمل‌ونقل شلوغ در آنکارا کوبید که منجر به کشته‌شدن ۳۷ نفر و زخمی‌شدن بیش از ۱۲۰ نفر شد. بسیاری از قربانیان جوانان و دانشجویان بودند. ترکیه در سال‌های اخیر عملیات نظامی خود را علیه اهداف پ‌کک در شمال عراق تشدید کرده است. دولت، پ‌کک را مسئول حمله به دفتر اصلی صنایع هوافضای ترکیه در نزدیکی آنکارا در اکتبر سال گذشته دانست که در آن پنج نفر کشته شدند. در پاسخ، آنکارا دوباره به سایت‌های مرتبط با این گروه در عراق و سوریه حمله کرد. نفوذ فرازبانده ترکیه در سوریه پس از سقوط بنشار اسد، فضای عملیاتی پ‌کک را به میزان قابل توجهی کاهش داده و این گروه بر اثر عملیات نظامی فرسوده شده است. در همین حال، گمان می‌رود آنکارا به دنبال تحکیم حمایت کردها پیش از انتخابات آتی و حرکت احتمالی برای تغییر قانون اساسی کشور باشد. فعالیت پ‌کک در شمال عراق همچنین تهدیدی برای جاه‌طلبی‌های ترکیه برای ساخت یک کریدور تجاری بوده است که بندر بصره در عراق را به ترکیه و در نهایت به اروپا متصل کند.

ابهام‌ها و پرسش‌های بی‌پاسخ

با وجود اعلام انحلال، جزئیات این ابتکار صلح هنوز در هاله‌ای از ابهام قرار دارد. چگونگی پیشبرد این فرایند، نحوه جمع‌آوری و امحای سلاح‌ها و اینکه چه کسی بر این روند نظارت خواهد کرد، هنوز مشخص نیست. سرنوشته شبه‌نظامیان پ‌کک، ازجمله احتمال انتقال آنها به کشورهای ثالث و امتیازاتی که ممکن است در ازای انحلال به دست آورده باشند نیز نامعلوم مانده است. این نخستین بار نیست که ترکیه و پ‌کک مسیر صلح را می‌آزمایند. تلاش‌های قبلی که آخرین مورد آن در سال ۲۰۱۵ بود، با شکست مواجه شده‌اند. در سال‌های اخیر، با فشار فرازبانده ارتش ترکیه و استفاده از پیاده‌های مسلح، حملات پ‌کک در داخل ترکیه به عملیات‌های پراکنده محدود شده و بسیاری از نیروهایش به آن سوی مرزهای کورستان‌نی در عراق رانده شده بودند. این ابتکار صلح جدید در واقع از اکتبر گذشته توسط دولت باغچلی، شریک ائتلافی اردوغان و سیاست‌مدار راست‌گرا، کلید خورده بود.

ارتباط با روزنامه شرق

T.ME/ALOSHARGH

وحیده کریمی: در نخستین سال حضور مسعود پزشکیان در باستور و در میانه یکی از پیچیده‌ترین بزنگاه‌های ژئوپلیتیک منطقه، ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، برای ششمین‌بار راهی تهران می‌شود؛ اما این‌بار نه به‌عنوان میهمان نشستنی چندجانبه، بلکه برای دیداری دوجانبه و نشانه‌گذاری شده در سطح عالی. این تمایز نه صرفاً در سطح دیپلماتیک بلکه در لایه‌های زیرین ساختار قدرت و تحولات راهبردی منطقه‌ای و جهانی معنا می‌یابد. سفر پوتین به تهران، هم‌زمان با چرخش‌های احتمالی در پرونده هسته‌ای ایران، پیش‌بینی‌پذیر شدن افق پایان جنگ اوکراین و تلاش تهران و مسکو برای بازتعریف نقش و نفوذ خود در نظم بین‌المللی پسالیبرال، واجد دلالت‌هایی فراتر از چارچوب مناسبات دوجانبه است. در حالی که ایران و آمریکا بار دیگر درگیر گفت‌وگوهایی شکننده، هرچند مؤثر، برای احیای نوعی از توافق هسته‌ای هستند و روسیه نیز هم‌زمان با فرسایش تدریجی در جبهه اوکراین، بیش از پیش نیازمند تقویت پیوند با متحدان شرقی خود است، تهران و مسکو با شتاب و اشتیاق به تعمیق همکاری‌ها می‌اندیشند. بنابراین این سفر در شرایطی رخ می‌دهد که دولت چهاردهم، با رویکردی به‌ظاهر عمل‌گرایانه، می‌کوشد تصویر جدیدی از سیاست خارجی ایران ارائه کند؛ تصویری که هم‌زمان امکان گفت‌وگو با غرب و پیوند راهبردی با شرق را در خود دارد. به تعبیر دقیق‌تر، سفر پوتین به تهران، نه نشانه‌ای از تعمیق صرف روابط ایران و روسیه، بلکه نمادی از تلاقی منافع دو کشور در جهانی است که در حال بازتعریف قدرت، نظم و ائتلاف است.

سفری فوق‌العاده در میانه تحولات حساس منطقه‌ای

هرچند راوی خبر سفر پوتین به تهران قاصه مهاجرانی، سخنگوی دولت است که به معنای صحت خبر و قریب‌الوقوع بودن آن است، اما نه او و نه هیچ مسئول مطلع دیگری تا زمان تنظیم این گزارش درباره نوع سفر و جزئیاتش سخنی نگفته است، از این رو در گفت‌وگویی با حمت‌الله فلاحت‌پیشه، استاد دانشگاه و کارشناس روابط بین‌الملل، به بررسی اهمیت این سفر و ابعاد مختلف آن پرداختیم که فلاحت‌پیشه با اشاره به اهمیت سفر آتی رئیس‌جمهور روسیه به ایران، اظهار کرد: سفرهای رؤسای دولت‌ها معمولاً در سه قالب قابل تعریف هستند، نخست، سفرهایی که در چارچوب سازوکارهای چندجانبه بین‌المللی مانند نشست بریکس، اجلاس سران کشورها و کارنشاه خزر یا سازمان همکاری شانگهای انجام می‌شوند. دوم، سفرهای دوجانبه‌ای که با برنامه‌ریزی قبلی صورت می‌گیرند و در تقویم دیپلماتیک و دفاتر تشریفات دو کشور ثبت می‌شوند. سوم، سفرهای فوق‌العاده که در پی تحولات ناگهانی و شرایط خاص منطقه‌ای بین‌المللی برنامه‌ریزی و اجرا می‌شوند. او در ادامه تأکید کرد: با توجه به لحن سخنگوی دولت ایران، نبود نشست‌های بین‌المللی در آینده نزدیک و نبود اطلاع‌رسانی رسمی درباره برنامه‌ریزی قبلی این سفر، به نظر می‌رسد سفر ولادیمیر پوتین به ایران در قالب یک سفر فوق‌العاده قابل تحلیل است.

فلاحت‌پیشه در ادامه در گفت‌وگوی خود با «شرق»، با اشاره به شرایط خاص روابط ایران و روسیه، افزود: به نظر می‌رسد دو کشور نیازمند رایزنی‌های جدیدی بوده‌اند. تحولات مهمی در منطقه در حال وقوع است؛ ازجمله برنامه سفر قریب‌الوقوع دونالد ترامپ به خاورمیانه، بنابراین این سفر در شرایطی انجام می‌شود که ترامپ با کنارگذاشتن سازوکارهای چندجانبه، تلاش دارد با تهدید و فشار، الکویز را «صلح از موضع اقتدار» را به منطقه تحمیل کند؛ صلحی که مهر ترامپ را داشته باشد. این استاد دانشگاه ادامه داد: رمورد ایران نیز، ترامپ عملاً سایر طرف‌های برجام را کنار گذاشته و مسئله هسته‌ای ایران را به پرونده‌ای دوجانبه میان تهران و واشنگتن تبدیل کرده است. البته ایران در این میان، پیام‌هایی را به سایر طرف‌های برجام از جمله روسیه و چین ارسال کرده و از طریق تماس‌های مکرر وزیر امور خارجه به همتایان خود، آنها را در جریان تحولات قرار داده است. او در ادامه به نقش اسرائیل اشاره کرد و گفت: نمی‌توان نقش مخرب اسرائیل در این فرایند را نادیده گرفت؛ بازگری که راه‌حلی جز جنگ در دستور کار ندارد و در روند حل‌وفصل پرونده هسته‌ای

در آستانه تحولات سرنوشت‌ساز در منطقه و مذاکرات هسته‌ای

رمزگشایی از سفر پوتین به تهران

ایران و آمریکا، نقشی بازدارنده و تنش‌زا ایفا کرده است. او در ادامه تأکید کرد: با توجه به این تحولات و تغییرات اساسی، سفر پوتین به ایران را باید سفری فوق‌العاده و حائز اهمیت تلقی کرد. در عین حال، ابهاماتی جدی در روابط ایران و روسیه وجود دارد. مهم‌ترین این ابهامات، تفاوت در نگرش دو طرف به ماهیت رابطه است. در حالی که ایران این رابطه را راهبردی تعریف کرده، روسیه چنین نگاهی نداشته و ندارد. به گفته فلاحت‌پیشه، ایران در ماجرای جنگ اوکراین، هزینه‌های زیادی بابت بزرگ‌نمایی مناسباتش با روسیه پرداخت کرده است؛ هزینه‌هایی که عمدتاً ناشی از فضاسازی اروپایی‌ها بوده اما در بزنگاه‌های حساس، روسیه نه در کنار ایران ایستاده و نه حمایتی معنادار، حتی در سطح واکنش‌های لفظی نسبت به تهدیدهای اسرائیل علیه ایران نشان داده است. وی در پایان تأکید کرد: نبود نگاه راهبردی متقابل از سوی روسیه، یکی از موانع جدی در تحقق منافع ملی ایران است؛ منافعی که گاهی در داخل، بیش از واقعیت‌ها، خوش‌بینانه تفسیر می‌شوند.

ششمین سفر، متفاوت‌ترین سفر

پوتین پیش‌تر پنج بار به تهران سفر کرده بود، اما هیچ‌یک از این دیدارها در قالب دوجانبه نبوده‌اند. از نشست سران روند آستانه تا مجمع کشورهای صادرکننده گاز، همگی در چارچوب چندجانبه‌گرایی منطقه‌ای انجام شده بودند. اکنون اما، سفر تازه پوتین در فضایی رخ می‌دهد که چند متغیر ژئوپلیتیکی به طور هم‌زمان در حال بازتعریف جایگاه ایران و روسیه در نظم امنیتی و اقتصادی آینده منطقه هستند.

البته پیش از این در اوایل آبان سال گذشته، مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهوری ایران، برای حضور در اجلاس بریکس به کازان روسیه سفر کرد و در حاشیه این اجلاس، با ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، دیدار و گفت‌وگو داشت. در این دیدار، پوتین بر اهمیت روابط ایران و روسیه تأکید کرد و پزشکیان نیز گفت که مواضع ایران و روسیه در سطح بین‌المللی بسیار نزدیک است و ابراز امیدواری کرد که سند راهبردی مشارکت جامع بین دو کشور به‌زودی نهایی شود. از این رو دی ماه ۲۰۲۳ بود که رئیس‌جمهور ایران در اولین سفر برای دیدار دوجانبه خود با پوتین، راهی مسکو شد و سند جامع همکاری‌های راهبردی ایران و روسیه را به امضا رساند؛ سندی که در تومای روسیه تصویب شده و هم‌اکنون مراحل نهایی تصویب در مجلس شورای اسلامی را طی می‌کند. این توافق، در شرایطی حاصل شد که هر دو کشور تحت فشار شدید تحریم‌های غربی به دنبال بازطراحی مسیرهای اقتصادی و ژئوپلیتیکی مستقل از نظم غرب‌محور هستند. حال سفر پوتین به تهران، در عمل آغاز مرحله اجرایی این توافق است و انتظار می‌رود توافقات تخصصی در زمینه انرژی، ترانزیت، سرمایه‌گذاری، پولی-بانکی و دفاعی به امضا برسد.

پایان جنگ اوکراین و گشایش در پرونده هسته‌ای

این سفر در حالی انجام می‌شود که گمانه‌زنی‌ها درباره پایان جنگ اوکراین در فضای رسانه‌ای و دیپلماتیک جدی‌تر شده است. پوتین در پی آن است که هم‌زمان با نتیجه نتایج میدانی در جبهه اوکراین، روابط راهبردی خود با شرکای شرقی را بازتعریف کند.

بحران در تن‌پوش واژه‌ها؛ پایان تعارف، آغاز تصمیم

به نظر می‌رسند، در نهایت منتج به نتیجه‌ای شیرین و مثمر‌تر برای مردم باشند. مردم امروز نه منتظر شعارهای تکراری، بلکه چشم به راه شجاعتی در عمل هستند؛ شجاعتی برای پذیرش اصلاحات دشوار اما گریزناپذیر. اصلاحاتی چون بازطراحی نظام پارانه‌ها، ترمیم ساختار صندوق‌های بازنتسجی، ساماندهی مصرف انرژی و اصلاحات نظام مالیاتی براساس حق و عدالت که این اصلاحات می‌توانند پایه‌های یک آینده بهتر را برای ایران ما بنا کنند. صداقت، سرمایه‌ای است که مسعود پزشکیان از ابتدا تا امروز با آن شناخته شده است. او همیشه با شجاعت و صداقت به بیان حقیقت پرداخته و هیچ‌گاه از روبه‌روشدن با واقعیت‌ها طفره نرفته است؛ هرچند گاهی این نوع نگاه به ضرر خود او تمام شده باشد. این ویژگی، او را از بسیاری از سیاست‌مداران دیگر متمایز کرده و حتی در اوج انتقادات، مردم به صداقت او اعتماد کرده‌اند.

اگرچه برخی انتقادات از ترکیب کابینه به ناامیدی بخشی از پایگاه اجتماعی او از دولت وفاق انجامیده، لیکن جامعه هنوز با امید و تردید، نگاه خود را به صراحت و صداقت رئیس‌جمهور دوخته است. مردم اکنون نه‌تنها به دنبال تغییرات بزرگ، بلکه شجاعت در عمل و تصمیمات سخت هستند؛ تصمیماتی که در نهایت می‌بایست شیرینی‌اش به کام ملت بنشیند. شعله‌های بحق ناراضیاتی از وضع موجود هنوز خاموش‌شدنی‌اند؛ اگر با تصمیم درست و به‌موقع و لحاظ شرایط همه مردم با هر سطح درآمدی همراه شوند.

قضوات تاریخ نشان داده که با هیچ دولتی مهربان نبوده و نخواهد بود. حافظه جمعی نه تحت تأثیر واژه‌ها، بلکه با آثار تصمیم‌ها قضاوت می‌کند. روزگار تعارف و تعویق امروز را به فردا حواله‌دادن، گذشته است. اکنون زمان اخذ تصمیم‌هایی است که اگرچه دشوار، اما اجتناب‌ناپذیرند. واژه‌ها نمی‌توانند جای خالی اراده را پر کنند و خدای ناکرده اگر این واژه‌ها در این دولت هم جایگزین تصمیمات درست شوند، خود به بخشی از بحران و حتی گسترش آن بدل خواهند شد.

خبر

پزشکیان:

باید به انسان‌ها بدون در نظر گرفتن قومیت و نژاد آنها کمک کنیم

رئیس‌جمهور گفت: در دنیایی که ما زندگی می‌کنیم، کشورهایی که ادعای حقوق بشری می‌کنند اما با اسلحه‌های‌شان و بمب‌های‌شان انسان‌های بی‌گناه را زیر خورواهر خاک مدفون کرده و دم از آزادی صلح و بشریت می‌زنند، مسعود پزشکیان گفت: نگاه به انسان‌ها و موجودات زنده‌ای که در این کره خاکی هستند فرصتی است که همه در کنار هم در سلامت و شادی زندگی کنیم و فریادرس همدیگر باشیم. او با اشاره به ادعیه ماه مبارک رمضان گفت: در ماه رمضان می‌خوانیم خدایا هر غریبی را به سرزمین خود برگردان و هر اسیری را آزاد کن و هر مرضی را شفا بده. ببینید چقدر زیباست؛ نمی‌گوید این گروه یا آن گروه، این نژاد یا آن نژاد، بلکه برای هر انسانی می‌خواهد. یعنی هر گرفتاری، هر اسیری، هر گرسنه‌ای را باید تلاش کنیم که سیر کنیم و زندگی‌شان را درست کنیم و به قومیت، باور و اعتقاد و نژاد آن نگاه نکنیم و به عنوان یک انسان وظیفه ما این است که به داد آنها برسیم.

او با اشاره امدادگران هلال‌احمر گفت: شما وقتی حادثه‌ای اتفاق می‌افتد بدون اینکه به این فکر کنید که او چه دینی دارد یا بر چه باوری است، او را نجات می‌دهید و ذات و فطرت انسانی، شما را به میدان خطر می‌کشاند و این باور انسانی است و با هیچ چیزی نمی‌توان عوض کرد. وحشتناک است؛ در دنیایی که ما زندگی می‌کنیم کشورهایی که ادعای حقوق بشری می‌کنند اما با اسلحه‌های‌شان و بمب‌های‌شان انسان‌های بی‌گناه را زیر خورواهر خاک مدفون کرده و دم از آزادی صلح و بشریت می‌زنند. این فاجعه است.

رئیس‌جمهور گفت: نمی‌دانم در دنیایی که ما زندگی می‌کنیم افرادی پشت تریبون‌ها با لباس‌های زیبا دم از انسانیت و صلح می‌زنند اما نمی‌دانم در درون‌شان چه جانوری زندگی می‌کند و چطور می‌شود که زنان و کودکان را کشت و آب و غذا را بر آنها بست. سازمان ملل و دنیا اینها را می‌بینند اما باز هم از این جانیت‌کار دفاع می‌کنند. ظاهراً از آزادی صحبت می‌کنند اما وقتی به میدان عمل می‌رسد از درنده‌ترین درندگان، درنده‌تر هستند. کارهایی که خودشان انجام می‌دهند را به دیگران نسبت می‌دهند اما دنیا اینها را می‌بیند. او ادامه داد: مرد را دردی اگر باشد خوش است، درد بی‌دردی علاجش آتش است. انسان اگر دردی داشته باشد انسان است. انسانی که نسبت به درد و رنج دیگران بی‌توجه است، نمی‌شود نام او را انسان گذاشت. ان‌شاءالله دست به دست هم می‌دهیم تا گرفتاری‌ها را با این نگاه و شهر و منطقه خودمان و بعد در منطقه از بین ببریم و بعد یاور انسان‌هایی باشیم که در کره خاکی نیاز به کمک دارند.

مهاجرانی:

مریم میرزاخانی الگوی علمی دختران ایرانی است

سخنگوی دولت گفت: مریم میرزاخانی نه‌تنها الگوی علمی برای دختران ایرانی، بلکه افتخاری برای دانش جهانی بود. قاصه مهاجرانی در حساب کارسری خود در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «روز جهانی زنان در ریاضیات، به ابتکار و پیگیری زنان ریاضی‌دان در سالروز تولد مریم میرزاخانی شکل گرفت؛ بانویی که با نبوغ و پشتکار خود، مرزهای علم را درنوردید. او نه‌تنها الگوی علمی برای دختران ایرانی، بلکه افتخاری برای دانش جهانی بود. ایرانیان دوست‌دار دانش، مسیرش را با امید، جسارت و اندیشه ادامه می‌دهند.»